

НАУКОВО-ПРАКТИЧНА ТРИБУНА

АЛЕКСАНДРОВ В'ЯЧЕСЛАВ МИХАЙЛОВИЧ

канд. юрид. наук,
доцент кафедри загальновійськових та правових дисциплін
військово-юридичного факультету
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ГРОМАДСЬКИЙ ПОРЯДОК ТА БЕЗПЕКА ГРОМАДЯН

Завданням держави є не тільки наділення громадян широким комплексом прав і свобод але і створення умов для їх належної реалізації. Останні події в Україні свідчать, що актуальність питання про участь громадян в охороні громадського порядку набуло важливого значення.

Громадський порядок – це стан співіснування людей у суспільстві, за якого усі законні права та інтереси громадян є забезпеченими, повною мірою виконуються закони, відсутня злочинність. Його метою є гарантування безпеки кожного окремого індивіда.

У ст. 36 Конституції України закріплюється положення про те, що громадяни України мають право на свободу об'єднань в політичні партії та громадські формування для здійснення і захисту своїх прав та свобод і забезпеченню своїх політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів.

Правовою основою діяльності громадських формувань з охорони громадського порядку є Конституція України, Закон України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону», інші закони, акти Президента України і Кабінету Міністрів України, рішення місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування з питань охорони громадського порядку, боротьби із злочинністю і адміністративними правопорушеннями.

Відповідно до ст.1 Закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» такі об'єднання можуть створюватись з метою участі громадян в охороні громадського порядку шляхом сприяння органам місцевого самоврядування, правоохоронним органам, Державній прикордонній службі України та органам виконавчої влади, а також посадовим особам у запобіганні та припиненні адміністративних правопорушень і злочинів, захисті життя та здоров'я громадян, інтересів суспільства і держави від протиправних посягань, а також у рятуванні людей і майна під час стихійного лиха та інших надзвичайних обставин. Зазначений закон визначає правові основи діяльності громадських формувань з охорони громадського порядку, засади їх організації, діяльності, принципи, порядок створення та їх ліквідації, їх основи завдання, права та обов'язки, регулює порядок застосування заходів фізичного впливу і спеціальних засобів.

Реалізація конституційних прав і свобод громадян в умовах демократії в значній мірі пов'язана з їх активною участю в різних масових заходах. До особливостей масових заходів та факторів, що впливають на стан громадського порядку під час їх проведення, слід віднести значну кількість суб'єктів, що беруть участь у підготовці та їх проведенні, а також органи і організації, що безпосередньо забезпечують охорону громадського порядку.

Проведення масових заходів породжує особливу обстановку: порушення звичайного режиму життя громадян; дії великої кількості людей на обмеженій території; стихійне формування певних неформальних угруповань, які здатні вчиняти різні правопорушення; виникнення масових заворушень, пожеж, руйнувань споруд, інших непередбачених обставин, що

створюють загрозу громадському порядку і безпеки; можливість заподіяння шкоди особистим інтересам громадян.

Громадські формування з охорони громадського порядку і державного кордону можуть бути створені на засадах громадської самодіяльності як зведені загони громадських формувань, спеціалізовані загони сприяння міліції та Прикордонним військам України, асоціації громадських формувань тощо. Їх основними завданнями є охорона прав і законних інтересів громадян, активна участь в попередженні і припиненні правопорушень, охорона громадського порядку, власності, участь в роботі по вихованню людей у дусі пошани законів, підвищення рівня безпеки дорожнього руху та боротьба з дитячою бездоглядністю і правопорушеннями неповнолітніх.

Громадські формування, з якими взаємодіє міліція, діляться на дві групи. Перша, це формування, що створені для боротьби з правопорушеннями, охорони порядку, захисту прав і свобод громадян, а саме: ради громадських пунктів охорони порядку, ради профілактики правопорушень трудових колективів, добровільні народні дружини та їх формування, товариські суди.

До другої групи відносяться формування для яких охорона громадського порядку, захист прав громадян, боротьба з правопорушеннями є основною функцією їх господарської або соціально-культурної діяльності. До них належать: громадські, селищні, сільські, вуличні, квартальні, дільничні, домові комітети; ради ветеранів війни і праці; агітаційні колективи по роботі серед населення та інші, що вирішують важливі питання державного і суспільного життя. Вони здійснюють також правоохоронну діяльність.

Громадські формування з охорони громадського порядку взаємодіють з правоохоронними органами, органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування. Координацію їх діяльності здійснюють місцеві державні адміністрації та органи

місцевого самоврядування, а їх повсякденна оперативна діяльність спрямовується і контролюється відповідними органами внутрішніх справ. Членами таких формувань можуть бути громадяни України, що досягли 18-річного віку, виявили бажання брати участь у зміцненні правопорядку та здатні за своїми діловими, моральними якостями і станом здоров'я виконувати на добровільних засадах взяті на себе зобов'язання.

Для виконання своїх завдань громадські формування з охорони громадського порядку та їх члени, відповідно до ст.13 Закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» зобов'язані: брати активну участь в охороні громадського порядку, припиненні адміністративних правопорушень і злочинів та запобіганні їм; під час виконання обов'язків мати особисте посвідчення члена громадського формування та нарукавну пов'язку; доставляти в міліцію, в підрозділи Державної прикордонної служби України, штаб громадського формування з охорони громадського порядку або громадський пункт охорони порядку, приміщення виконавчого органу селищної, сільської ради осіб, що вчинили адміністративне правопорушення, з метою його припинення, встановлення особи порушника, складання протоколу про адміністративне правопорушення; надавати у межах наданих їм прав допомогу народним депутатам України, представникам органів державної влади та органів місцевого самоврядування у їх законній діяльності.

Під час виконання обов'язків члени громадського формування мають право використовувати за власним бажанням свій або інший приватний автомобіль, застосовувати в установленому порядку заходи фізичного впливу, спеціальні засоби індивідуального захисту та самооборони. Членам громадського формування забороняється під час виконання своїх обов'язків з охорони громадського порядку

використовувати холодну та вогнепальну зброю, в тому числі мисливську, яка згідно з чинним законодавством перебуває в їх особистому користуванні.

Отже, громадський порядок охороняється державою, громадськими формуваннями та безпосередньо громадянами; метою охорони громадського порядку є забезпечення умов нормального розвитку суспільства, стабільності політичної та економічної систем, ефективності правових форм регулювання суспільних відносин в різних сферах життя.